

İsrail'in Batı Şeria'yı İlhak Planı: Kapsamı, Gerekçeleri ve Zamanlaması

“

Batı Şeria'nın ilhak planı, İsrail için sadece Netanyahu'nun kilitlenen seçim sürecini aşmak için kullandığı bir seçim vaadi değildir. Aksine, ABD Başkanı Donald Trump'ın açıkladığı sözde Yüzyılın Anlaşması planıyla entegre edilerek gizlenmeye çalışılan uzun soluklu stratejik bir plandır.

”

Haydar Oruç

Uzman, ORSAM

İsrail'de Kasım 2018'den beri devam eden siyasi kriz, zor da olsa çözülmüş; Mayıs 2020 itibarıyla yeni hükümet meclisten güven oyu alarak görevine başlamıştır. Ancak hükümetin kurulmasında yaşanan güçlüğü, hükümetin önünde bekleyen yeni sınamalarda kendini göstermesini beklenmektedir. Zira Kovid-19 pandemisinin de zorlamasıyla farklı siyasi görüşleri bir araya getirmiş gibi gözükken ve bir nevi ulusal birlik hükümeti kıvamında olan hükümette yer alan grupların hepsinin, hükümetin lokomotifi olan Binyamin Netanyahu'yla aynı görüşte olmadığı bilinmektedir.

Buna mukabil bir önceki Netanyahu hükümetinin girmiş olduğu angajmanlar nedeniyle muhatap kalınmak zorunda kalınan bir dizi

olayın da suhuletle üstesinden gelinmesi gerekmektedir. Bunların en dikkat çekici ve içeriği itibarıyla ülkenin geleceğine yönelik en

önemli sonuçları üretme potansiyeli olan ise kuşkusuz, Netanyahu tarafından seçim kampanyasında vaat edilen Batı Şeria'nın ilhak edilmesi planıdır.

Batı Şeria'nın Mevcut Durumu

1967'deki Altı Gün Savaşı'ndan galip çıkan İsrail; Sina, Gazze, Golan ve Doğu Kudüs ile birlikte Batı Şeria'yı da işgal etmiştir. Birleşmiş Milletler'in 242 sayılı kararına rağmen işgal ettiği bu topraklardan geri çekilmeyen İsrail, bu tarihten

itibaren söz konusu topraklar üzerindeki işgalci güç olarak anılmıştır. Mısır ile 1979 yılında yapılan barış sonrası 1982 yılında Sina'dan ve tek taraflı bir kararla da 2005 yılında Gazze'den çekilen İsrail'in bunun dışında kalan bölgelerdeki işgali devam etmektedir.

Bununla birlikte, İsrail ile Filistin yönetimi arasında 1993'te başlayan Oslo Anlaşmaları süreci kapsamında 1995'te imzalanan ve "Oslo II" olarak da adlandırılan geçici anlaşma ile Batı Şeria; A, B ve C

olmak üzere üç bölgeye ayrılmıştır. A ve B bölgeleri Filistin yönetiminin yetki alanında bırakılırken, C bölgesi tamamen İsrail'in kontrolüne bırakılmıştır. Batı Şeria'nın yaklaşık %60'ına tekabül eden C bölgesinde gerek BM kararları gerekse iki taraf arasında akdedilen anlaşmalar gereğince her türlü Yahudi yerleşimi yasaklanmışken, o tarihten itibaren İsrail yönetimleri tarafından sürdürülen hukuksuz iskân politikaları nedeniyle halihazırda yaklaşık 400 bin Yahudi yerleşimcinin bu bölgede yaşadığı değerlendirilmektedir.

Filistin yönetiminin Batı Şeria bölgesindeki idari yapılanmasında 11 bölge bulunurken, çoğunluğu C bölgesinde kalmak üzere İsrail'in de 8 idari yapılanması bulunmaktadır. Bu bölgelerde İsrail kendi hukukunu uygulamakta olup, ekseriyetle bu bölgelerde yaşayan Filistinlilere askerî gerekliliklere dayandırarak sıkı yönetim rejimini dayatmaktadır. Dolayısıyla her ne kadar ilhak planı sanki yeni bir olgu gibi sunulsa da İsrail halihazırda C bölgesinin tamamı olmak üzere, Batı Şeria'nın büyük kısmını fiilen ilhak etmiş durumdadır.

İlhak Planının Kapsamı ve Gerekçeleri

Batı Şeria'nın ilhak planı, İsrail için sadece Netanyahu'nun kilitlenen seçim sürecini aşmak için kullandığı bir seçim vaadi değildir. Aksine, ABD Başkanı Donald Trump'ın açıkladığı sözde Yüzyılın Anlaşması planıyla entegre edilerek gizlenmeye çalışılan uzun soluklu stratejik bir plandır. Bu plan gerek ulusal güvenlik gerekçeleri gerekse

Yahudiliğin kutsal metinlerine atf- la kutsal addedilen ve 1967 yılından beri işgal altında tutulan bazı Filistin topraklarının, aksi yöndeki tüm uluslararası hukuk kuralları ve Birleşmiş Milletler'in hala yürürlükteki kararlarına rağmen İsrail'in egemenliğine geçirilmesini öngörmektedir. Dolayısıyla planın adında sözde barış olsa da nihayetinde bir ulusun kendi kaderini tayin hakkını ortadan kaldırmış ve topraklarını işgalciye bırakma amacı gütmekte olduğundan her türlü meşruiyetten uzak ve illegaldir.

Filistin yönetimi, aslında ortadan kaldırılma anlamına gelen bu planı reddederek, planın hukuki olarak hayat geçirilmesini imkânsız hale getirmiştir. Ancak İsrail ve ABD yetkililerince, bu kabul şartına bakılmaksızın, metinde sınırların belirlenmesine yönelik öngörülen komisyon mayıs ortasında kurularak çalışmaya başlamıştır. Bilindiği üzere, planda Filistin tarafının 4 yıllık geçiş süresince dayatılan bütün koşulları yerine getirmesi halinde bağımsız Filistin devletinin oluşturulacağı belirtilse de nihai sınırlar için ABD, İsrail ve Filistinli yetkililerin katılımıyla bir komisyon kurulması öngörülmüştü. Sadece ABD'lilerin ve İsraililerin katılımıyla oluşturulan bu komisyon ilk iş olarak; Ürdün Vadisi, Yahudiye ve Samarya Bölgesi (Batı Şeria'nın İsrail tarafından isimlendirilmiş şeklidir), Gush Etzion ve el-Halil Tepesi'nin ilhak edilmesine yönelik çalışmaya başlamıştır.

Bahse konu bölgelerden; Yahudiye ve Samarya, Gush Etzion ve el-Halil Tepesi için Yahudiliğe yönelik

tarihsel bağlar ve dini kutsallık gibi gerekçeler öne sürülürken, Ürdün Vadisi için daha çok ulusal güvenlik gerekçesi öne çıkarılmaktadır. İsrail ile Ürdün arasında doğal bir sınır olan Ölü Deniz boyunca devam eden Ürdün Vadisi hem sahip olduğu su kaynakları ve verimli toprakları hem de doğal yükseltilere sahip coğrafi konumu nedeniyle İsrail için stratejik bir önemi haizdir. Bu hatta yer alan 1.000 metreyi aşan dağlar, İsrail'in savunulabilir sınırlar konseptiyle uyumludur. Ayrıca bu bölgenin kontrol edilmesi, İsrail'in savunma doktrinindeki yeterli alan genişliğini sağlamaktadır. Bu sayede kuzey ve doğu sınırlarında etkin önlemler alma imkânına kavuşmakta ve bu bölgelerden yapılacak saldırı ve sızmaları önleme kabiliyetini artırmaktadır.

İlhak Planın zamanlamasına Dair Mütalaalar

İsrail-Filistin barışına yönelik sarsılmaz girişimin sonuçsuz kalmasını

gerekçe gösteren Trump yönetimi, sözde Yüzyılın Anlaşması planını son fırsat olarak lanse etmiştir. Bu fırsatın da kaçırılması halinde artık muhtemel bir barıştan söz edilemeyeceğini ileri süren planın mimarları, bunu hayata geçirmek için tarafların kabulünü dahi beklememektedir. Zira planın hayata geçirilip sahada sonuç üretmesi için gereken koşullardan biri olan ABD'nin desteğinin devamına yönelik belirsizlik ortaya çıkmıştır.

ABD'deki Başkanlık Yarışının Rolü

Kovid-19 pandemisi öncesinde, Trump'ın 2020 Kasım'daki ABD başkanlık seçimlerinden de galibiyetle çıkacağı öngörüldürken, yaşanan beklenmedik gelişmeler bu durumu tehlikeye sokmuştur. Hatta bazı anketlerde rakibi Demokrat Parti adayı Joe Biden'in önde görülmesi, planın geleceğini Trump'ın başkanlık koltuğuna bağlayan Netanyahu için alarm zillerini çaldırmıştır. Keza, İsrail'in ABD Büyükelçisi Ron Dermer'in ABD'deki gelişmelerin süreci olumsuz etki-

leme potansiyeli üzerine hükümetini uyararak, ellerini çabuk tutmalarını tavsiye etmesi de bu aceleye yönelik bir ipucu mahiyetindedir.

Muhtemel bir başkan değişiminde yönetimin Demokratlara geçecek olması, Trump'ın başkanlığı boyunca Cumhuriyetçi Parti'ye yatırım yapan mevcut İsrail hükümetini zora sokacak, hatta bazı kazanımların kaybedilmesi söz konusu olacaktır. Barack Obama yönetimiyle yaşanan olumsuz anıların hala taze olduğu İsrail siyaseti için, yeni bir ABD-İsrail gerilimi yıkıcı olacaktır. Hattı zatında bazı Demokrat Partililerin Netanyahu ile Trump arasındaki tuhaf ilişkiyi sorgulayarak, bu dönemde yapılanların ABD'nin çıkarlarına uygun olmadığını belirtmeleri ve ilk iş olarak ilhakin önlenmesini talep etmeleri İsrail yönetimini aksiyon almaya zorlamaktadır.

Netanyahu Aleyhindeki Yolsuzluk Soruşturmaları

Zamanlamaya dair diğer bir gerekçe ise artık duruşma safhasına geçilen, Netanyahu aleyhindeki yolsuzluk soruşturmalarıdır. 24 Mayıs'ta Kudüs Bölge Mahkemesi'nde ilk duruşması yapılan dava nedeniyle İsrail tarihinde ilk defa görevdeki bir başbakanın yargılaması yapılmaya başlanmıştır. Netanyahu'nun siyasi kariyerini sonlandırma potansiyeline sahip olan dava süreci uzun sürecek olsa da koalisyon anlaşması gereğince 18 ay sonra başbakanlığı bırakmak durumunda kalacak Netanyahu'nun siyasi geleceği için, bu dönemin en etkili şekilde kullanılması gerekmektedir.

Dolayısıyla 1967'den beri devam

eden işgali, ilhakla sonuçlandırma "başarısız gösteren" başbakan olmayı planlayan Netanyahu'ya göre bu başarı, dava sürecinin önüne geçecek ve kendisi hakkındaki iddialar kredibilitelerini kaybedecektir. Halihazırda başta muhalefet olmak üzere güvenlik ve yargı organlarıyla, kendisine yönelik girişimler nedeniyle ilişkileri yeterince bozuk olan Netanyahu'nun bu durumdan çıkmak için en önemli kozu, her türlü riske rağmen ilhakin hayata geçirilerek gündemin değiştirilmesi olacaktır.

Koalisyon Bileşenlerinden Kaynaklanan Endişeler

Netanyahu ile Benny Gantz arasındaki anlaşmayla kurulan hükümetin yapısı, sözde Yüzyılın Anlaşması planını kotaran zihniyetten farklılık arz etmektedir. Zira daha önce tamamen sağ kanat siyasetin temsilcileri de yer almaktadır. İmzalanan koalisyon protokolünün en önemli maddesinin ilhak planının hayata geçirilmesi olsa da koalisyonda yer alan bakan düzeyindeki bazı siyasetçilerin buna karşı olduğu bilinmektedir.

Görece daha liberal bir kesimin temsilcileri olmaları hasebiyle, böyle bir kararın Filistin tarafıyla koordine edilmesi ve ancak onların da kabulüyle hayata geçirilmesi gerektiğini ifade eden bu kesimlerin, sürecin uzaması halinde mevcut motivasyonlarını kaybedecekleri ve hükümete desteklerinin sona ereceği tahmin edilmektedir. Dolayısıyla bir an evvel hayata geçirilecek ilhak planı, koalisyonun tüm taraflarını sorum-

luluk altına sokacak ve geri adım atılmasını zorlaştıracaktır.

Hem tarihi ve dini motivasyonlar hem de stratejik ihtiyaçların söz konusu olduğu ilhak planı sayesinde, zaten 1967 yılından beri işgal altında tutulan bazı Filistin topraklarının, aksi yöndeki tüm uluslararası hukuk kuralları ve Birleşmiş Milletler'in kararlarına rağmen İsrail'in illegal egemenliğine geçirilmesi öngörülmektedir.

Görüldüğü üzere İsrail için Batı Şeria'nın ilhaki, sadece seçim döneminde vaat edilen bir sözden daha fazla anlam içermektedir. Hem tarihi ve dini motivasyonlar hem de stratejik ihtiyaçların söz konusu olduğu ilhak planı sayesinde, zaten 1967 yılından beri işgal altında tutulan bazı Filistin topraklarının, aksi yöndeki tüm uluslararası hukuk kuralları ve Birleşmiş Milletler'in kararlarına rağmen İsrail'in illegal egemenliğine geçirilmesi öngörülmektedir.

Fakat bu adım, İsrail'in kendisine meşruiyet kazandıran ve son dönemde önemli avantajlar elde ettiği uluslararası sistemin de yok sayılması anlamına gelmektedir. Barındırdığı riskler nedeniyle ziyadesiyle gergin olan bölgede, özellikle Kovid-19 pandemisi sonrası küresel sistemde hissedilmeye başlayan değişim nedeniyle bu planın uygulanmasının, beklenilenden farklı sonuçlar doğurabileceği hesaba katılmalı ve tek taraflı adımlardan kaçınılmalıdır. ■